

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

EULALIA

European Latin Linguistic Assessment

Erasmus+ Strategic Partnership for Higher Education (2019-2022)
(2019-1-IT02-KA203-062286)

<https://site.unibo.it/eulalia/en>

O3: European Latin Language Certification – Advanced Level - Methodological and Pedagogical tools, Multimedia Practical Tools

Exercises

(Italian Version: 30.09.2022)

Project Coordinator:

Alma Mater Studiorum – University of Bologna (Italy)

Project Partners:

University of Köln (Germany)

Catholic University of the Sacred Heart – Milan (Italy)

University of Rouen (France)

University of Salamanca (Spain)

University of Uppsala (Sweden)

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ERASMUS+

EULALIA (2019-1-IT02-KA203-062286) is an
Erasmus+ Strategic Partnership for Higher
Education (2019-2022)

Esercizi B1

Terentii Adelphoe (id est Fratres)

Nox est in domo Micionis senis. Aeschinus adulescens, filius fratris sui, nondum rediit, eumque senex sollicitus expectat. Nam Aeschinum maxime deligit, quem a prima aetate tamquam suum eduxit. Micio dicit quod sibi videtur de educandis liberis

- 1 Storax¹! – Non rediit hac nocte a cena Aeschinus
neque servolorum² quisquam, qui advorsum ierant (...)
Ego quia non rediit filius quae cogito!
quibus nunc sollicitor³ rebus! Ne aut ille alserit⁴
5 aut uspiam ceciderit ac praefregerit⁵
aliquid. (...)
Atque ex me hic natus non est, sed ex fratre. Is adeo
dissimili⁶ studios⁷ iam inde ab adolescentia⁸:
ego hanc clementem⁹ vitam urbanam¹⁰ atque otium
10 secutus sum et, quod fortunatum¹¹ isti putant,
uxorem numquam habui. Ille contra haec omnia:
ruri¹² agere vitam, semper parce¹³ ac duriter
se habere, uxorem duxit, nati filii
duo: inde ego hunc maiorem adoptavi¹⁴ mihi;
15 eduxi a parvulo¹⁵, habui, amavi pro meo:
in eo me oblecto¹⁶, solum id est carum mihi.
Ille ut item contra me habeat facio sedulo¹⁷:
do, praetermitto¹⁸, non necesse habeo omnia
pro meo iure agere; postremo, alii clanculum¹⁹
20 patres quae faciunt, quae fert adolescentia⁸,
ea ne me celet²⁰ consuefecit²¹ filium.
Nam qui mentiri²² aut fallere insuerit²³ patrem aut
audebit, tanto magis audebit ceteros.
Pudore et liberalitate²⁴ liberos
25 retinere satius esse credo quam metu.

Glossarium

¹Storax: servus a Micione vocatus

²servolorum: servorum (familiariter appellati)

³sollicitor: sollicitus sum

⁴alserit (algeo, -es, alsi, -ere): frigus passus erit

⁵praefregerit: fregerit

⁶dissimili: non simili

¹³parce: sine luxuria

¹⁴adoptavi: tamquam filium eum habui

¹⁵parvulo: parvo puero

¹⁶in eo oblecto: id gaudeo

¹⁷sedulo: sollicite

¹⁸praetermitto: (praeter + mitto), non curo

⁷ studios: studio est

⁸ ab adolescentia: ab aetate adolescentis

⁹ clementem: clemens est is cui clementia est

¹⁰ urbanam: urbanum est quod ad urbem pertinet

¹¹ fortunatum: felix, bonam fortunam habentem

¹² ruri (rus, ruris):

¹⁹ clanculum patres: patribus nescientibus

²⁰ celet: abscondat

²¹ consuefeci: in eum consuetudinem induxi

²² mentiri: falsum dicere

²³ insuerit: in consuetudinem se adduxerit

²⁴ liberalitate (liberalitas, -atis): liberalitatem habet qui bono animo est et de suo multum dat

1. Scegli la didascalia corretta da associare a ogni sequenza

- a) Pater Aeschini, qui frater Micionis est, urbem non amat moresque antiquos habet; contra Micio, qui nepotem secum tamquam filium accepit, sine uxore e in otio liberam vitam in urbe ducit.
- b) Micio Aeschinum tamquam filium carum habet. Omnia ei concedit, nec putat recte agere eos patres qui adolescentes vexant eosque cogunt in secreto male agere.
- c) Micio non dubitat quin filii a patribus vexatos facilius falsa dicant; ergo timore uti ad filios educendos non utile putat.
- d) Micio certus est Aeschinum sibi numquam falsum dicere contemnitque patres qui metu putant filios bonos mores docere.
- e) Nepos amatus est a Micione tamquam filius suus; Micio mitis pater est: nec filium vexat nec cogit eum non grata facere. Filio fidem habet, ratus eum nihil secreta agere.
- f) Micio turbatus est: timet ne Aeschino, qui nondum domum rediit, aliquid acciderit
- g) Aeschinus patrem non habuit, quia ille vitam urbanam oderat et in agros solus fugerat. Itaque filium suum fratri familiae reliquit, qui illum tamquam ex se natum habuit.

1-6 _____

7-14 _____

15-21 _____

22-25 _____

2. Scegli la risposta corretta

1. Micio:

- a) non dubitat quin Aeschino aliquid acciderit
- b) queritur quod Aeschinus solet nocte redire
- c) dubitat an Aeschino aliquid acciderit
- d) irascitur quod servuli nondum redierint

2. Micionis frater:

- a) asperam vitam in agris agit
- b) male habet filium cum fratri vivere
- c) miser in agris vivit
- d) secundum naturam ruri vitam agit

3. Micio:

- a) putat in domo sua nimis liberam vitam Aeschinum agere
- b) velit Aeschinum more patris vitam agere
- c) non vult Aeschinum omnia experiri quae adolescentes faciunt
- d) velit Aeschinum nihil sibi abscondere

4. Micio putat:

- a) se Aeschinum ita eduxisse ut veritatem semper dicere
- b) liberos qui patrem fallant audacissimos esse
- c) quae adulescentia fert, liberos palam facere
- d) multis donis retinendos liberos esse

3. Scegli il sinonimo o la frase che meglio corrisponde al senso

1. v. 2 advorsum ierant:

- a) eo ierant ubi Aeschinus cenavit ut eum domum ducerent
- b) contra eos ierant qui Aeschino nocere possent
- c) foris erant, domino invito
- d) cum Aeschino ad cenam ierant

2. v. 8 dissimili studio est:

- a) non eadem quae frater didicit
- b) dissimili habitu est
- c) non eadem quae frater vult
- d) dissimili specie est

3. v. 11 Ille contra haec omnia:

- a) ille Micionis mores contemnit
- b) ille contra Micionem est
- c) ille a Micione totus diversus est
- d) ille alienus a Micione est

4. v. 17 ut item contra me habeat:

- a) ut contra me dicere audeat
- b) ut ei tam carus sim quam is mihi est
- c) ut nihil faciat quae mihi non placeat
- d) ut contra me idem faciat quae ego facio

5. v. 20 quae fert adulescentia

- a) quae adulescentia patitur
- b) quae adolescentes solent facere
- c) quae adulescentia gerit
- d) adolescentium morbi

6. v. 25 satius

- a) peius
- b) melius
- c) prius
- d) maius

4. Scegli la risposta corretta

v. 4 quibus

- a) concorda con il successivo *rebus*
- b) si riferisce al precedente *quae*
- c) è un pronome relativo
- d) è in caso dativo

v. 4 Ne... ille alserit

- a) è una subordinata finale
- b) è un congiuntivo indipendente desiderativo
- c) è una completiva retta da un *verbum timendi*
- d) è un congiuntivo indipendente potenziale

v. 10 quod fortunatum isti putant

- a) è una subordinata causale
- b) è una subordinata relativa parentetica
- c) è una subordinata completiva
- d) è una frase introdotta da nesso relativo

v. 12 agere

- a) è un infinito esclamativo
- b) è un infinito retto da un sottointeso *dico*
- c) è un infinito nominale
- d) è un infinito storico

v. 17 ut... contra me habeat

- a) è una subordinata completiva
- b) è una subordinata finale
- c) è una subordinata consecutiva
- d) è una subordinata comparativa

v. 22 qui

- a) si riferisce a *Aeschinus*
- b) si riferisce a un generico *filius*
- c) si riferisce a un generico *homo*
- d) si riferisce a *patrem*

5. Lessico

Nel testo il verbo *habeo* compare ai vv. 13, 15, 17, 18 in accezioni diverse; classificale inserendole nelle seguente tabella:

habeo = aliquem aliquo modo tracto	habeo = puto, teneo	habeo = mihi est
---------------------------------------	---------------------	------------------